

Передумови інтеграції України до загальноєвропейського простору

Надія Бобрун

Кафедра містобудування, Національний університет "Львівська політехніка", УКРАЇНА, м.Львів, вул.С.Бандери, 12, E-mail: nadija1306@rambler.ru

Abstract – The article is devoted to the pre-conditions of integration of Ukraine to European space. The historical-political, social-economic and cultural pre-conditions are shown. After their analysis, evidently, that Ukraine was part of Europe since olden days.

Ключові слова – інтеграція, історико-політичні передумови, соціально-економічні передумови, культурологічні передумови інтеграції.

I. Вступ

В останній час актуальними стали питання інтеграції України до Європейського Союзу, особливо після приєднання до нього Польщі, Словаччини, Угорщини та Румунії. Тепер Україна стала важливою державою для Європи, оскільки в них з'явилися спільні кордони, а нашою територією проходять важливі для Заходу транспортні зв'язки. Процес інтеграції став для України неминучим. Працюючи над темою «Містобудівельні принципи інтеграції до загальноєвропейського простору», слід звернути увагу на передумови інтеграції.

Завдяки своєму геополітичному розташуванню та історичним передумовам Україна завжди була і залишається інтегрованою до європейського простору.

Звертаючись до географії, видно, що Україна розташована на європейському континенті. Географічний центр Європи знаходиться в Українських Карпатах на Рахівщині, поблизу села Ділового. Львів – головне місто Західної України також лежить майже в центрі континентальної Європи. До того ж через Львів проходить головний європейський вододіл – лінія, що ділить басейни рік Середземного і північних морів. Хоч в політичному сенсі Україна опинилась на межі Східної Європи, та все ж вона розташована в центрі європейського континенту. Тому у статті варто розглянути історико-політичні, соціально-економічні та культурологічні передумови інтеграції України до загальноєвропейського простору.

II. Історико-політичні передумови інтеграції

Україна з давніх давен була політично зв'язана з Європою. Ще київські князі часто для залагоджування політичних суперечок родичались з європейськими династіями. Одним з перших зв'язки з Заходом посилив князь Володимир, що мало важливе значення для подальшого розвитку Київської держави. Він налагодив приятні зв'язки з Угорщиною, Чехією, Німеччиною, а щоб примиритися з Польщею оженив свого сина Святополка з дочкою польського

князя Болеслава Хороброго. Та найбільшим досягненням Володимира було запровадження християнства (хоч християнство на Русі існувало і до нього – княгиня Ольга була християнкою). Оскільки, в той час вся Європа була християнською, щоб увійти в коло європейських народів Володимир 988 року охрестив Київську Русь, а сам одружився з візантійською царівною Анною. Завдяки Володимиру Україна стала пов'язана з християнським Заходом, а не з ісламським Сходом.

Рис.1. Київська Русь – складова частина європейського простору X-XI ст. [6]

Князь Ярослав (978 - 1054) провадив далі політику свого батька Володимира. У західній Європі Ярослав мав великий вплив. Мав дружні взаємини і часто обмінювався посольствами з римо-німецькими імператорами Генріхом II, Конрадом II і Генріхом III. Він також поріднився з багатьма європейськими дворами, а деякі історики навіть називають його «тестем Європи». Так, укладено кілька шлюбів з німецькими княжими родами: найстарший син Ярослава, Ізяслав, мав за жінку німкеню. Міцними були зв'язки зі Скандинавією. Ярослав був одружений з дочкою шведського короля Інґгердою. Славний німецький лицар Гаральд Сміливий одружився з дочкою Ярослава Єлисаветою, а згодом (1046 р.) - став королем Норвегії. Після смерті Гарольда під час походу на Англію в 1066 р., Єлисавета вийшла заміж за короля Данії Свена Естрідсена. Друга дочка Ярослава, Анна, була жінкою французького короля Генріха II, після смерті якого 1049 р. стала королевою Франції. Близькими були зв'язки також з Угорщиною і Польщею. Ще одна дочка князя Анастасія вийшла заміж за угорського короля

Андраша І. Ярослав здобув собі великий вплив серед польських князів, навіть видав заміж свою сестру Казимиру Обновителю – польському королю. Син Ярослава, Всеволод, одружився з візантійською царівною, таким чином закріпивши мирні стосунки між Візантією та Київською Руссю. Ці династичні взаємини дозволили Київській державі увійти в європейську політику, а Києву – стати одним з міжнародних центрів, в якому перехрещувались різні культурні течії.

За Володимира Мономаха збереглися зв'язки київської династії зі Скандинавією, Норвегією і Данією.

Під час правління Данила Галицького підтримувались взаємини з Польщею і Угорщиною, що теж потерпали від нападів татар і велись переговори з папою Інокентієм IV про хрестовий похід на татар. Щоб здобути прихильність папи, який був впливовою особою в європейській політиці, Данило погодився на церковну унію з Римом. Папа надіслав Данилові «взірець королівства» – королівську корону, а сама коронація відбулась в Дорогичині над Бугом у 1253 р. Однак хрестовий похід так і не відбувся, однак Данило став королем, на зразок європейських правителів. Данило велику увагу звертав на Литовську державу. Він також цікавився справами Середньої Європи і прагнув осадити свою династію в австрійському князівстві. Данило активно боровся проти татаро-монгольської навали, шукаючи політичної і культурної підтримки, ввійшов у зв'язки із Західною Європою.

Отже за часів Київської Русі, держава як політично, так і просторово (завдяки розвитку торгівлі і торгових шляхів) була інтегрована до Європи. Та процес інтеграції продовжувався далі, вже часто загарбницькими методами збоку інших держав. Україна завжди більше тяжіла до Заходу, ніж до Сходу. Тепер її землі ділили різні держави, а вона при цьому намагалась не втратити свого національного обличчя, відстояти свою самостійність.

Україну з Європою поєднують також етнографічні групи - певні групи людей, що належить до конкретного етносу. Вони зберігають традиційні елементи побутової культури, діалектні відмінності в мові і складають історико-культурну спільність. Традиційно-побутові особливості етнографічних груп (субетносів) виявляються в одязі, житлі, звичаях, обрядах, фольклорі, народній музиці та декоративно-прикладному мистецтві. [8]

В Україні, при феодалізмі існувало багато етнографічних груп. Серед них севрюки, литвини, ополяни, дністров'яни, сотаки, черкаси, пінчуки, поліщуки, бойки, гуцули, лемки та ряд інших етнолокальних груп з нечіткою етнічною самосвідомістю, але з певними культурно-побутовими особливостями.

В умовах капіталізму активізується культурно-побутова інтеграція цих груп з навколишнім населенням. Внаслідок внутрішньо-етнічної консолідації українців згадані специфічні особливості

цих груп згладжуються, звужується сфера їх впливу і окремі з них перестають існувати. Етнографічні групи українського етносу зараз найкраще збереглися в межах Українських Карпат та Закарпаття. Найкраще зберегли свої особливості етнографічні групи горян Українських Карпат - бойки, гуцули, лемки. [8]

Етнографічні межі розселення русинів за П.Е.Магочем

Рис.2. Етнографічні групи Західної України 1900-1920рр. [7]

III. Соціально-економічні та культурологічні передумови інтеграції

Важливими чинниками соціально-економічних передумов інтеграції є торгові шляхи, міста, що виникли на них та торгові ресурси. Для комунікацій з Заходом природно Україна ніколи не мала ніяких перешкод. Так, з західних країн вели до нас карпатські перевали, шляхи на сухих вододілах і балтійські ріки. Утворювались торгові шляхи, що з давніх давен були важливим чинником для розвитку держави. Територією України проходили важливі торговельні шляхи. Через Київ (VI-VII ст.) проходив дніпровський шлях, що з'єднував північні країни з Чорним морем, а також ще один великий торговий шлях від Азії до Середньої Європи, а в Києві був давній перевіз через Дніпро. Київ був центром, де перехрещувались ці шляхи. До нього з'їжджались купці з різних країн і нагромаджувались культурні надбання різних племен і народів. Тому господарством і культурою Україна була тісно зв'язана з Західною Європою.

За часів Київської Русі були створені нові торгові лінії, такі як шлях «із варяг у греки» - з Балтійського до Чорного моря. Інший балтійський шлях йшов рікою Двіною до верхнього Дніпра. Ці шляхи зв'язували Київ зі Скандинавією. Цими лініями зі Швеції до нас приходила різного роду зброя.

Галицько-Волинська держава користувалась Бугом і Дністром. Через Західні землі проходили торгові шляхи, що через Волинь вели до Польщі і Німеччини та через Перемишль – до Угорщини. Головні суходільні шляхи перехрещувалися в Києві.

На експорт у Східну Європу вивозили шкуру, хутро, мед, віск. Імпорт приходив в основному з Візантії і

Сходу. Західна Європа поставляла сукно, полотно, металеві вироби, зброю, деякі види риби і напоїв.

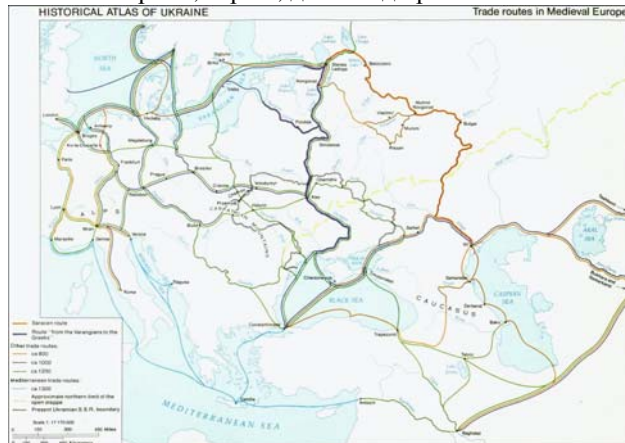

Рис.3. Україна в мережі історичних торгових європейських шляхів [9]

Отже Україну з Європою ще в давні часи поєднували важливі комунікаційні лінії, вони були щільно сплетені між собою. Завдяки цьому вони могли обмінюватись між собою не лише різними товарами, а й культурними та духовними традиціями.

Господарському розвитку Галичини сприяли величезні ресурси соляних джерел, що були на Підкарпатті (поклади солі були в околицях Коломиї, на шляху до Жидачева і в Старій Солі). Важливу роль мали також галицькі шляхи, що вели карпатськими перевалами до південної Європи. При цих шляхах виростали людні міста.

Під час правління Данила Галицького (1202 - 1264) почалось будівництво нових міст. Немале значення тут мав вплив Західної Європи, де в XI-XII ст. швидко розвивались ремесла і торгівля, а князі для збільшення своїх доходів засновували міста – осередки промисловості і торгівлі.

Досліджуючи сітку середньовічних міст Європи, історик містобудування і географ Е.Грушка констатував, що міста розташовувались з інтервалами в 25-30 км один від одного, тобто на відстані денного переходу каравану від зупинки до зупинки. [4] Таке ж розташування міст прослідковується і в середньовічних містах Західної України, таких як Львів, Городок, Рогатин, Галич, Івано-Франківськ.

В XV-XVI ст. відбуваються зміни в господарстві України – з природного воно перетворюється на грошове. Розпочався експорт у Середню і Західну Європу. На Захід цілими стадами висилали волів, збіжжя йшло до Голландії, Франції та Англії. Також на експорт до Західної Європи йшло дерево та львівський віск, що особливо цінувався у торгівлі. А до нас з Угорщини та Німеччини прибувала металургійна сировина, бо в Україні на той час не було відкрито родовищ руд. Найважливішу роль в імпорті до України відігравали західні країни, оскільки Середня і Західна Європа стояла на вищому економічному рівні, і розвинула різну промисловість. Великою популярністю користувалось сукно. Дорожчі сорти приходили з Фландрії, Англії та Італії,

дешевші – з Німеччини та Моравії. З Західної Європи надходила і різна галантерея. Німеччина і Австрія постачала металеві вироби, господарські і ремісничі вироби, як ножі, ножиці, голки, посуд. Також з Заходу надходили продукти харчування: цукор, пиво, вино, оселедець, а крім того - папір, книжки і гравюри. Така торгівля з Заходом мала для України велике значення для піднесення її на вищий цивілізаційний рівень, і пов'язувала її з Європою.

IV. Культурологічні передумови інтеграції

Культура Київської Русі спиралась на народні елементи. Після X ст. (після прийняття християнства), поширився візантійський вплив, що виявлявся в техніці ремесел, мистецтві, науці, письменстві, праві. Вплив Скандинавії позначився на державній організації і військовій справі. У Західних землях панували західноєвропейські впливи, що поширилися в архітектурі, міському праві, вживанні латинської мови, толерантному ставленні до католицької церкви, і йшли через Угорщину та Німеччину. Дивлячись на сучасну карту релігій світу видно, що Україна повністю належить до європейських країн.

Рис.5. Україна на карті релігій світу [5]

В архітектурі поширився Візантійський стиль, а на західних землях проявлялися впливи романської архітектури. Іноземні зразки в Україні не копіювались один до одного, а перероблялись місцевими майстрами і наближались до національних форм, так, що почав творитись своєрідний український стиль.

В 1569 р. було підписано Люблінську унію між Литвою і Польщею. Тепер до Польщі від Великого князівства перейшли Підляшшя, Волинь та Київщина. Ця унія знищила рештки українських державних традицій. Тому вся народна сила була скерована на те, щоб не дати себе знищити. Починали утворюватись братства, що створили нове підґрунтя для національного відродження.

Під впливом зв'язків із Західною Європою почалось відродження культурних інтересів. З II пол. XV ст. шляхетська і міщанська молодь все більше почала відвідувати німецькі та італійські університети. Там вони зустрічались з гуманізмом, ренесансом і реформацією та почали привозити нові погляди до України. До різних західних країн виїжджали також купці для торгівлі та багаті пани в

посольствах чи в подорожі. Крім того в Україну приїздило багато іноземних подорожніх, так в XV ст. у Львові перебував італійський гуманіст Філіп Калімах, що знайшов тут групу прихильників. Ще через пів століття на західній Україні з'явилося багато італійських майстрів, що перебудовували міста у стилі ренесансу. Все це невід'ємно зв'язувало Україну і Європу. І в той же час почало з'являтися багато іноземних реформаційних течій – лютерани, аріяни, кальвіністи та ін. Так до України приходили різні нові погляди, що поступово входили в місцеве життя.

Висновок

На даному етапі роботи досліджувались передумови інтеграції України до загальноєвропейського простору. З досліджень видно, що Україна ще з давніх давен була частиною Європи. Сьогодні ж, опинившись на межі з Європейським Союзом, для України настав сприятливий час для відновлення інтеграційного процесу.

References

[1] Крип'якевич І.П. Історія України / Відп. редактори Ф.П. Шевченко, Б.З. Якимович –

Львів: Світ, 1990. – 520 с. / («Пам'ятки історичної думки України»)

- [2] Субтельний Орест. Україна: історія / Пер. з англ. Ю.І. Шевчука; Вст.ст. С.В. Кульчицького. – К.: Либідь, 1991. – 512 с.: іл.
- [3] Борис Петрович Михайлов. Архитектура гражданских и промышленных зданий. Том I. История архитектуры. / Издательство «Высшая школа», Москва, 1967
- [4] Бунин А.В., Саваренская Т.Ф. История градостроительного искусства: В 2-х т. – 2-е изд. - М: Стройиздат, 1979. Т.1. Бунин А.В. Градостроительство
- [5] А.М. Рудницький. Розвиток міст Західних областей УРСР та їх соціалістична реконструкція. Учебний посібник для студентів архітектурної спеціальності Львівського політехнічного інституту. – Львів, 1971.
- [6] <http://www.lib.utexas.edu/maps/world.html>
- [7] http://www.universum.org.ua/journal/2008/bahan_9.html
- [8] <http://cygan.ucoz.ru>
- [9] <http://sumy.net.ua>
- [10] <http://wikipedia.org>